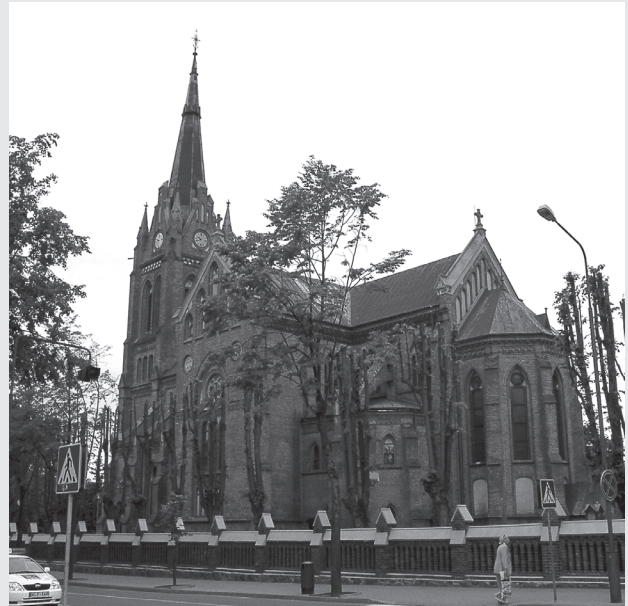

KADA GRAŽINSIME SKOLĄ KARLUI EDUARDUI STRANDMANNUI?

GINTAUTAS ČIŽIŪNAS

Nuotraukoje – K. E. Strandmanno suprojektuota Palangos bažnyčia.
2007 m. Danutės Mukienės nuotrauka

Jau 100 metų kaip Palangos bažnyčia – vienas iš svarbiausių kurorto architektūrinių akcentų. Jos projekto autorius – Karlas Eduardas Strandmannas, gimęs 1867 m., architekto išsilavinimą įgijęs Stokholmo aukštojoje architektūros mokykloje, daugelį metų gyvenęs Latvijoje. Kai kuriuose literatūriniuose šaltiniuose jis dar vadinamas ir Liudviku. Anot tyrinėtojų, Lietuvoje iš viso pagal jo projektus gali būti pastatyta, rekonstruota apie 30 bažnyčių, tarp jų ir koplyčių, tokių kaip grafų Tiškevičių šeimos koplyčia senosiose Kretingos kapinėse, kur ilsisi ir kai kurių Palangos grafų palaikai.

Šis architektas Lietuvoje daugiausia projektavo bažnyčias. Pagal jo projektą 1888 m. perstatyta Jonišio šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia, prieš 1920 m. rekonstruota Tauragės Švč. Trejybės bažnyčia, 1897–1907 m. pastatyta Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, 1896–1904 m. – Gruzdių Švč. Trejybės bažnyčia (Šiaulių r.), 1901–1905 m. – Švėkšnos šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia (Šilutės r.), 1901–1912 m. – Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, 1902–1914 m. Ramygalos šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (Panevėžio r.), 1906–1911 m. – Salantų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia (Kretingos r.), 1903–1920 m. – Alantos šv. apaštalo Jokūbo bažnyčia (Molėtų r.), – 1933 m. Plungės šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (viena didžiausių bažnyčių Lietuvoje). 1902–1911 m. Rokiškio rajone – Žiobiškio šv. Mykolo arkangelo bažnyčia (pastatyta pagal K. E. Strandmanno pakoreguotą projektą). K. E. Strandmanno autorystei priskiriama ir Kulių šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčia (Plungės r.).

K. E. Standmanną garsina ir jo suprojektuoti pastatai Latvijoje: 1894–1900 m. pastatyta Liepojos katalikų bažnyčia (projektavo kartu su architektu L. Melvilium), 1906 m. statyti užbaigta Jelgavos katalikų Šv. Jurgio bažnyčia. Jis kartu su V. Štaliu suprojektavo ir 1914–1934 m. Liepojoje iškilusią Liepojos liuteronų bažnyčią, nemažai kitų įdomios architektūros statinių.

Darbai kalba už save. Akivaizdu, kad architekto šeimoje gimęs K. E. Strandmannas – vienas ryškiausių XX a. pr. sakralinių objektų architektų Lietuvoje ir kaimyninėje Latvijoje. Tuo tarpu biografinių

duomenų apie jį mes turime labai nedaug. Nežinoma architekto net mirties data ir vieta. Kodėl taip atsitiko? Kol kas atsakymas būtų vienas: tuo laikotarpiu, kai K. E. Strandmannas dirbo kurdamas bažnyčių projektus Lietuvai, jis gyveno dabartinės Latvijos Respublikos teritorijoje, kuri ir anksčiau nepriklausė Lietuvai. Na o ten mūsų tyrinėtojai duomenų apie šį architektą kol kas rimčiau nėra ieškoję. Šiomet, pažymint Palangos bažnyčios 100 metų jubiliejų, Palangoje miesto savivaldybės, kurorto Romos katalikų bažnyčios ir Lietuvos dailės muziejaus iniciatyva surengta konferencija, kuriai ruošdamiesi Lietuvos dailės ir istorijos specialistai pirmą kartą pabandė atsakyti į daugelį klausimų, susijusių su šios bažnyčios istorija. Jų tyrimus apsunkina tai, kad daug Palangos archyvų per gaisrus ir kitas istorines suirutes yra žuvę arba išblaškyti po pasaulį, tačiau, renkant juos po kruopelę, įtraukiant į šias paieškas užsienyje gyvenančius tyrinėtojus, tikėtina, kad kasmet tų su Palangos istorija susijusių neatsakytų klausimų mažės.

• Pirmąją Palangoje koplyčią 1554 m. pastatė Ona Jogailaitė.
Pirmoji Palangos bažnyčia, iki tol buvusios koplyčios vietoje, pastatyta 1590 metais.
Antroji, Klebono Mato Vilčiausko pastangomis ir Palangos Seniūnijos lėšomis, pastatyta 1767 metais.
Dabartinė, Prelato Juozapo Šniukštos pastangomis, parapijiečių, grafų Tiškevičių ir vasarotojų aukomis, pradėta statyti 1897 m. ir baigta 1907 m.
Konsekruota Telsių Vyskupo J. Staugaičio 1929 m.
Bažnyčios marmurinis interjeras yra valstybės saugomu, architektūrinių paminklų įskaitoje.
Statybos projektas – Architekto Strandmano.
Altoriai ir sakytka – Monnos, Tuluzo.
Vilražai – Zolensko, Krokova.
Suolai – Zagorsko, Šiauliai: A. Liebaus, Palanga.
• Statybai panaudota 18-os profilių plytos. •

Lenta Palangos bažnyčioje